

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษาเปรียบเทียบอัตราการตอบแบบสอบถามทางไปรษณีย์จากผู้ปกครองนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา โดยมีจุดหมายของผู้บริหารโรงเรียน ครูประจำชั้น และผู้วิจัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นผู้ปกครองนักเรียนจากโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) จำนวน 1,296 คน โดยผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามพร้อมจุดหมายนำไปให้กลุ่มตัวอย่างประชากรทางไปรษณีย์ซึ่งแบ่งออกเป็น 9 กลุ่มพร้อมกัน เครื่องมือที่ใช้ดัดแปลงจากแบบสอบถามเรื่อง "ความคิดเห็นของผู้ปกครองในกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก" ของสมพงษ์ แต่งตาด (2518) ภายหลังจากส่งแบบสอบถามครั้งแรกครบ 3 สัปดาห์แล้ว มีการติดตามแบบสอบถามที่ไม่ได้รับกลับคืนโดยใช้เวลา 4 สัปดาห์ อีก 1 ครั้ง รวมระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์เป็นเวลาทั้งสิ้น 7 สัปดาห์ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวน 2 ทาง (Two - way Analysis of variance) เพื่อทดสอบความแตกต่างของอัตราการตอบกลับระหว่างผู้ปกครองนักเรียนต่างระดับการศึกษา และบุคคลที่ลงนามในจุดหมายนำ ถ้าภายหลังการทดสอบพบมีความแตกต่างกัน ผู้วิจัยจะทดสอบความแตกต่างของสัดส่วนเป็นรายคู่โดยใช้ $Z - test$

ข้อค้นพบ

1. ผลของบุคคลที่ลงนามในจดหมายนำได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูประจำชั้น และผู้วิจัย ต่ออัตราการตอบกลับ พบว่า ในระยะก่อนการติดตามและภายหลังการติดตาม อัตราการตอบกลับจากทั้ง 3 กลุ่มไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
2. อัตราการตอบกลับจากกลุ่มผู้ปกครองนักเรียนต่างระดับการศึกษา ได้แก่ ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา ในระยะก่อนการติดตาม พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มผู้ปกครองนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา และผู้ปกครองนักเรียนระดับประถมศึกษา มีอัตราการตอบกลับสูงกว่ากลุ่มผู้ปกครองนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ส่วนกลุ่มผู้ปกครองนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา และระดับประถมศึกษา พบว่า ไม่แตกต่างกัน สำหรับผลของอัตราการตอบกลับจากกลุ่มผู้ปกครองนักเรียนทั้ง 3 กลุ่ม ในระยะหลังการติดตาม พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
3. ไม่พบว่ามีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ลงนามในจดหมายนำ และผู้ปกครองนักเรียนต่างระดับการศึกษา ต่ออัตราการตอบกลับ ทั้งในระยะก่อนการติดตามและภายหลังการติดตาม

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า อัตราการตอบกลับจากกลุ่มตัวอย่างผู้ปกครองนักเรียนที่ได้รับจดหมายนำที่ลงนามโดยบุคคลต่างกลุ่ม ซึ่งได้แก่ผู้บริหารโรงเรียน ครูประจำชั้น และผู้วิจัยนั้น ในระยะก่อนการติดตาม และภายหลังการติดตาม อัตราการตอบกลับจากทั้ง 3 กลุ่มไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิจัยข้อนี้ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานของผู้วิจัยข้อที่ 1 ที่ว่า จดหมายนำที่ลงนามโดยบุคคลต่างกลุ่ม น่าจะมีผลทำให้อัตราการตอบกลับในการตอบแบบสอบถามแตกต่างกัน แสดงว่าการให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งดังกล่าวลงนามในจดหมายนำของแบบสอบถามที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ปกครองนักเรียนไม่ทำให้อัตราการตอบกลับของแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ จากกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกัน อาจเป็นเพราะผู้ปกครองนักเรียนเห็นความสำคัญของเรื่องที่ถามในแบบสอบถามซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับบุตรหลานของตน โดยไม่คำนึงถึงบุคคลที่เป็นผู้ลงนามในจดหมายนำแต่อย่างใด หรืออาจเป็นไปได้ว่า เนื้อความในจดหมายนำ ทำให้กลุ่ม

ตัวอย่างซึ่งเป็นผู้ปกครองนักเรียนทราบว่าผู้วิจัยเป็นนิสิต กลุ่มตัวอย่างจึงตอบแบบสอบถามกลับคืนด้วยความเห็นอกเห็นใจ และต้องการช่วยเหลือ และอาจเห็นว่าเป็นงานวิจัยที่โรงเรียนเป็นผู้สนับสนุนอยู่ จึงให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม นอกจากนี้จดหมายนำที่ลงนามโดยบุคคลดังกล่าว ยังมีลักษณะเป็นจดหมายแบบราชการเช่นเดียวกันทั้ง 3 กลุ่ม คือเป็นจดหมายราชการที่ออกในนามของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างลงนามโดยผู้บริหารโรงเรียน และครูประจำชั้น และจดหมายนำที่ออกในนามของภาควิชาวิจัยการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ลงนามโดยผู้วิจัย ถือว่าเป็นหน่วยงานที่สนับสนุนการวิจัย ตามข้อค้นพบของโรเชอร์ (Rocher, 1963) ที่ว่า การประทับตราของหน่วยงานที่สนับสนุนการวิจัย จะช่วยทำให้อัตราการตอบแบบสอบถามกลับคืนทางไปรษณีย์สูง และงานวิจัยของสก๊อต (Scott, อ้างถึงใน Linsky, 1975) ซึ่งได้ทำการวิจัยในเรื่องหน่วยงานที่สนับสนุน โดยทดลองส่งแบบสอบถามโดยใช้หน่วยงาน 3 แห่งคือ คณะรัฐบาลอังกฤษ (The British Government) โรงเรียนเศรษฐศาสตร์และการปกครองของกรุงลอนดอน (The London School of Economics and Political Science) และสถาบันวิจัยการตลาด (The British Market Research Bureau) พบว่า อัตราการตอบกลับจากกลุ่มแรกคิดเป็นร้อยละ 93.3 กลุ่มที่ 2 ร้อยละ 88.7 และกลุ่มที่ 3 ร้อยละ 90.1 และเมื่อทำการทดสอบความแตกต่างของอัตราการตอบกลับทั้ง 3 กลุ่ม พบว่าไม่แตกต่างกัน ซึ่งในทำนองเดียวกันกับ สุเทพ ไชยบุตร (2527) ที่ทำการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างครู-อาจารย์ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา พบว่าจดหมายนำที่ลงนามโดยบุคคลที่ต่างกันคือ หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมโรงเรียน กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ หัวหน้าภาควิชาวิจัยการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และตัวผู้วิจัย ไม่ทำให้อัตราการตอบแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์แตกต่างกัน และพิชัย แก้วสุวรรณ (2529) ได้ทำการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างครู-อาจารย์ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า จดหมายนำที่ลงนามโดยบุคคลที่มีตำแหน่งต่างกันคือ รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ฝ่ายการศึกษา ผู้อำนวยการสำนักการศึกษา ผู้อำนวยการกองโรงเรียน และผู้อำนวยการหน่วยศึกษานิเทศก์ ไม่ทำให้อัตราการตอบแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์แตกต่างกัน ซึ่งจดหมายนำที่ลงนามโดยบุคคลดังกล่าว จากงานวิจัยทั้ง 2 เรื่องนี้ก็มีลักษณะเป็นจดหมายแบบราชการเช่นเดียวกัน

2. ส่วนอัตราการตอบกลับจากกลุ่มผู้ปกครองนักเรียนต่างระดับการศึกษา ซึ่งได้แก่ ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา นั้น จากผลการวิจัยที่พบว่า ในระยะก่อนการติดตามอัตราการตอบกลับจากทั้ง 3 กลุ่มมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของผู้วิจัยข้อที่ 2 ที่ว่า ผู้ปกครองนักเรียนต่างระดับศึกษาน่าจะมีผลทำให้อัตราการตอบกลับของแบบสอบถามแตกต่างกัน โดยกลุ่มผู้ปกครองนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา และกลุ่มผู้ปกครองนักเรียนระดับประถมศึกษา มีอัตราการตอบกลับสูงกว่ากลุ่มผู้ปกครองนักเรียนระดับมัธยมศึกษา แสดงว่า ผู้ปกครองนักเรียนต่างระดับการศึกษามีผลต่ออัตราการตอบกลับ กล่าวคือ ผู้ปกครองนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาและระดับประถมศึกษาตอบแบบสอบถามกลับมากกว่าผู้ปกครองนักเรียนระดับมัธยมศึกษา อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้ปกครองนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาและระดับประถมศึกษา มีความผูกพันใกล้ชิดกับบุตรหลานของตนมากกว่า เนื่องจากในวัยดังกล่าวเป็นวัยเริ่มต้นของชีวิต ซึ่งตามหลักจิตวิทยาถือว่า เด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 6 ขวบเป็นช่วงสำคัญของชีวิต มีความอ่อนไหวต่ออิทธิพลของสิ่งแวดล้อมมากกว่าในช่วงอายุอื่น ๆ ของชีวิต หากเด็กในวัยดังกล่าวนี้ได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสมก็ย่อมจะเป็นอุปสรรคขัดขวางการเจริญเติบโตของเด็ก (วรรณวดี ม้าลำพอง, 2527) ส่วนเด็กนักเรียนระดับมัธยมศึกษา เป็นวัยรุ่นที่กำลังก้าวสู่ความเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น ผู้ปกครองอาจให้ความสนใจน้อยลงกว่าในระดับก่อนประถมศึกษา และระดับประถมศึกษา

ส่วนในระยะภายหลังการติดตาม ซึ่งพบว่า อัตราการตอบกลับจากกลุ่มผู้ปกครองนักเรียนต่างระดับการศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้สาเหตุของการตอบกลับอาจเนื่องมาจากผลของการติดตามทวงถามแบบสอบถาม ซึ่งเป็นสาเหตุอื่นที่ไม่ใช่เป็นเพราะความสนใจในการตอบแบบสอบถามของผู้ปกครองนักเรียนต่างระดับการศึกษา

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ผลการวิจัยพบว่าในการส่งแบบสอบถามไปยังผู้ปกครองนักเรียน บุคคลที่ลงนามในจดหมายนำไม่มีผลทำให้อัตราการตอบกลับของแบบสอบถามแตกต่างกัน ดังนั้นผู้วิจัยที่ต้องการเก็บรวบรวมข้อมูลทางไปรษณีย์จากผู้ปกครองนักเรียน โดยใช้แบบสอบถามปลายปิดซึ่งมีลักษณะเนื้อหาที่เป็นกลาง อาจให้ครูประจำชั้น หรือผู้วิจัยลงนามเองในจดหมายนำแทนผู้บริหารโรงเรียนซึ่งจะให้ผลเช่นเดียวกัน

2. จากผลการวิจัยพบว่าในระยะก่อนการติดตาม ผู้ปกครองนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา และระดับประถมศึกษาตอบแบบสอบถามกลับมากกว่าผู้ปกครองนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ดังนั้นในการทำวิจัยที่กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ปกครองนักเรียน อาจได้รับความร่วมมือในการตอบจากกลุ่มผู้ปกครองนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา และระดับประถมศึกษา มากกว่ากลุ่มผู้ปกครองนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยต่อไป

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบการใช้จดหมายนำแบบราชการ กับจดหมายนำแบบไม่เป็นทางการ หรือเปรียบเทียบเนื้อหาของจดหมายนำที่แตกต่างกัน
2. ควรศึกษาอัตราการตอบกลับในการตอบแบบสอบถามทางไปรษณีย์จากกลุ่มผู้ปกครองนักเรียนที่มีลักษณะต่างๆ กัน เช่น อายุ เพศ เป็นต้น
3. ควรมีการศึกษาติดตามถึงสาเหตุของผู้ที่ไม่ตอบแบบสอบถาม
4. ควรศึกษาในสถานการณ์อื่น ๆ เช่น การสำรวจความต้องการในการบริโภคสินค้าประเภทหนึ่ง โดยมีจดหมายนำที่ลงนามโดยอธิบดีกรมการค้าภายใน ผู้จัดการฝ่ายการตลาด และผู้วิจัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย